

Toimenpide	Vastaava	Toteutuminen
HYVÄ IHMISYHTEISÖ		
1. Tiedotuksen ymmärrettävyyden ja saavutettavuuden parantaminen	Helena Lappi, hallintosihteeri	Kaupungin toimielinten julkiset esityslistat ja pöytäkirjat löytyvät kaupungin nettisivuilta Pöytäkirjat-otsikon alta. Nettisivuja käytetään muutenkin paljon tiedottamiseen ja se on pääasiallinen tiedotuskanava joten siellä on paljon sisältöä. Tämän lisäksi kaupungintalon aulassa on ilmoitustaulu jossa tiedotetaan myös ajankohtaisista aiheista. Kaupungin nettisivujen päivitys on käynnissä ja uudet sivut tulevat käyttöön syksyllä 2016. Nettisivulta löytyy myös 2016 päivitetty palveluopas joista kuntalainen löytää helposti tietoa palveluista ja vastuuhenkilöistä sekä yhteystietoja. Palveluoppaan saa myös niteenä kaupungintalon aulasta.
2. Kuulutukset, esityslistat yms. internetiin	Helena Lappi, hallintosihteeri	Esityslistat ja pöytäkirjat löytyvät kaupungin nettisivulta kohdasta Pöytäkirjat.
3. Edistetään Internetin tietojen saatavuutta kaikille kuntalaisille	Liisa Asiala, kirjastotoimenjohtaja	Pääkirjastossa on 6 tietokonetta sekä wlan. Eräjärvellä on yksi tietokone jolla pääsee Internetiin. Mobiililaitteiden yleistymisen on vähentänyt kirjaston koneiden käyttötarvetta kokonaisuudessaan. Mobiililaitteiden yleistymisen on toisaalta kasvattanut kirjaston avoimen wlan-verkon käyttöä. Monien palvelujen siirtyminen verkkoon näkyy siten että yhä useampi talous tarvitsee oman laitteen jolla pääsee Internetiin tarvittaessa.
	Oriveden seudun kansalaisopisto OSKO	Kansalaisopiston kurssitarjonnassa on tietotekniikan käyttöä opettavia kursseja.

a. Avustettu käyttö kirjastossa	Liisa Asiala, kirjastotoimenjohtaja	Henkilökunta avustaa laitteiden käytön kanssa. Tietosuoja ja pankkisalaisuus rajaavat kuitenkin avunantoa jossain määrin, koska henkilökunta ei voi opastaa palveluiden tasolla. Tilaisuudet, kuten vuosittain järjestettävä valtakunnallinen Senior-Surf keräävät kävijöitä. Tällöin eri tahot voivat esitellä sivujensa käyttöä esimerkiksi senioreille. Kirjasto opastaa myös ryhmiä, kuten koululaisia, blogi-kirjoittajia yms.
4. Yhdistysten kokouksiin kaupungin edustaja	Helena Lappi, hallintosihteeri	Pyydettyäessä.
5. Kylä- ja asukasyhdistysten tiedotuksen tukeminen	Helena Lappi, hallintosihteeri	Kylä- ja asukasyhdistykset voivat ilmoittaa tapahtumistaan kaupungin nettisivulla olevaan tapahtumakalenteriin. Lisäksi ne voivat tuoda esitteitään kaupungintalon aulassa oleviin esitetelineisiin. Kaupunki ottaa esitteitä mukaan messutapahtumiin ja vastaaviin.
6. Edistetään maaseudun elinvoimaisuutta	Markku Mäkelä, maaseutuasiamies	Maaseudun elinvoimaisuutta viedään eteenpäin tukibyrokraatiaa hoitamalla ja tukihakemuksien kanssa auttamisella. Asiaa on auttanut tukihaun muuttuminen sähköiseksi. Elinvoimaisuuden varsinainen kehittäminen on jäänyt toissijaiseksi. Alan tulevaisuus ja lainsäädäntö eivät houkuttele alalle uusia toimijoita.
	Pirjo Ellä, yritysneuvoja	Tampereen seutukunnan alueella toimii Kantri Ry, jonka kautta pienyrittäjät voivat saada investointitukea. Erilaisten koulutustilaisuuksien tukeminen ja mainostaminen levittää tietoa ja kannustaa yrittämään. Orivedellä aloittaa 2016 syksyllä elinvoimapäällikkö, jonka tehtävänä on edistää elinvoimaisuutta.
7. Virkistysalueiden pitäminen kunnossa ja uusien tekemisen edistäminen - uimarannat, leikkikentät, urheilukentät - retkeily-, melonta-, yms. reitit	Mauri Önkki, kenttämestari	Liikuntapaikkojen hoitajat pitävät huolta liikuntapaikoista ja virkistysalueista. Säännöllisesti huolletaan liikuntapaikkoja sekä ulkoilureittien nuotiopaikkoja. Muutoin huolletaan satunnaisesti ja tarveperusteella. Uusia virkistysalueita ei ole tällä hetkellä suunnitteilla. Leikkikentät ja puistoalueet ovat kaupungin puutarhurin vastuualuetta.

8. Asukkaiden mielipiteet otetaan kaaviotuksessa huomioon	Päivi Valkama, maankäyttöinsinööri	Asukkaiden ja maanomistajien mielipiteitä kaavoituksen yhteydessä laajasti. Tieto kaavojen vireissäolosta lähetetään jokaiselle maanomistajalle erikseen. Käytännössä mielipiteet käydään läpi tarkasti ja niissä esitetyt toivoot pyritään toteuttamaan mahdollisimman kattavasti. Maanomistajien toiveet vaikuttavat siis paljon. Kaavoitusta voidaan pitää yleisesti onnistuneena, koska valituksia tulee varsin vähän. Ajankohtaisena esimerkkinä toimii rantaosayleiskaavan ehdotus, joka sai useita satoja muistutuksia, joista karkeasti arvioiden noin puolet toteutettiin kokonaan tai osittain.
9. Ylläpidetään monipuolista tonttitarjontaa	Päivi Valkama, maankäyttöinsinööri	Monipuolista tonttivalikoimaa on pidetty yllä. Tonttitarjonnan suhteen on kuitenkin tarpeen huomioida kunnallistekniikan kattavuus. Tällä hetkellä kunnallistekniikan piirissä on noin 60 omakotitalotonttia. Vastoin kuin monissa ympäryskunnissa joissa tontteja on tarjolla tietyillä alueilla, Orivedellä tontteja on tarjolla lisäksi useilla eri alueilla. Rivi- ja kerrostalotontit sijaitsevat keskustan alueella on. Yritystontteja on Oripohjan, Neron ja aseman alueella. Kylätontteja löytyy Hirsilän, Eräjärven, Karpin ja Talviaisen alueilta. Tarjolla olevien tonttien koot vaihtelevat monipuolisesti.
10. Rakennetaan asunnot soveltuviksi kaiken ikäisille (esim. hissit)	Veli-Matti Vanhanen, kiinteistöpäällikkö	Uudet rakennukset rakennetaan standardien mukaisesti esteellisyysnäkökulmat huomioon ottaen. Viimeisin rakennushanke, Särkän koti, on rakennettu senioriväestön tuettua asumista varten ja siellä esteellisyysnäkökulmat on otettu huolellisesti huomioon. Vuoden 2011 esteellisyyselvityksen perusteella on tehty vuosittain toimenpiteitä ongelmallisten paikkojen suhteen. Rampit, kaiteet ja kynnysten madaltaminen/tasoittaminen esim vanhainkodissa ovat esimerkkejä tällaisista toimenpiteistä.
	Veli-Pekka Naumanen, asumispalvelupäällikkö	Uusia rakennuksia koskevat aivan erilaiset esteellisyysmääräykset kuin kymmenen vuotta sitten. Uusia rakentaessa normit otetaan huomioon. Ei voida kuitenkaan rakentaa "inva-asuntoja" jos niille ei ole tilausta. Asumus joka on täysin esteetön voi olla epäkäytännöllinen vuokralaiselle, jolla ei ole esteellisyysrajoitteita. Rakentaessa ja muokatessa täytyy huomioida käytännöllisyyden ja tyhjäkäytön välistä suhdetta.

11. Ei rakenneta ylikorkeita rakennuksia eikä ylitehokkaita tontteja	Päivi Valkama, maankäyttöinsinööri	Oriveden kerrostalot ovat korkeintaan viisikerroksisia. Suuremmille ja tehokkaammille rakennuksille ei ainakaan tällä hetkellä ole kysyntää. Kaavoissa on lisäksi määritelty, että asukaskohtaisesti tonteilla tulee olla asukasta kohti tietty määrä viheraluetta. Korkeammat kerrostalot kasvattaisivat viheralueen ja pysäköintialueen vaatimuksia merkittävästi.
12. Pidetään ulkoilupolut yms. kunnossa tarjoamalla yhteistyötä yhdistyksille	Mauri Önkki, kenttämestari	Yhteistyötä tehdään yhdistysten kanssa. Esimerkiksi Västilän Voiman, Hirsilän Pyrkivän ja Eräjärven Urheilijoiden kanssa. Yhdistykset hoitavat paikallisia liikunta- ja ulkoilupaikkoja. Kylien ja yhdistysten kanssa tehdään yhteistyötä, etteivät liikuntapaikat olisi vain keskustan alueella.
13. Tehdään kaavoitusohjelmaa ja maapoliittinen ohjelma	Päivi Valkama, maankäyttöinsinööri	Kaavoitusohjelma toteutetaan joka vuosi talousarvion yhteydessä. Se laaditaan 3 vuodeksi kerrallaan mutta on ohjeellinen ja käytännössä ohjelma ei sido kaavoitustoimea kovinkaan sitovasti. Maapoliittinen ohjelma 2015-2020 on valmistunut 2015 loppuvuodesta ja on nyt käsiteltävänä.
TURVALLINEN ARKI		
14. Laaditaan turvallisuuspoliittinen ohjelma Itä-Pirkanmaalle	Marjatta Lilja	Turvallisuussuunnitelma on laadittu viimeksi syksyllä 2013 yhdessä Juupajoen kanssa. Se uusitaan joka valtuustokausi.
15. Vuokra-asunnot sijoitetaan muiden asuntojen sekaan	Veli-Pekka Naumanen, asumispalvelupäällikkö	Asuntokohteet ovat jo nyt hajallaan muun asutuksen keskellä. Uusia kohteita ei ole suunnitteilla tällä hetkellä.
16. Liikennejärjestelyissä kuullaan poliisia ja asukkaita	Antti Jortikka, tekninen johtaja	Asemakaavaehdotukset ja katusuunnitelmat ovat yleisesti nähtävillä maankäyttö- ja rakennusasetuksen mukaisesti. Vuonna 2013 laadittiin uusi liikenneturvallisuussuunnitelma, jossa oli poliisin edustus mukana. Lisäksi tuolloin toteutettiin asukaskysely. Lisäksi Orivedellä on käytössä liikenneturvallisuuskoordinatori joka kerää yhteen Tampereen seudun kunnissa toimivia käytäntöjä ja konsultoi tätä kautta liikenneturvallisuuskysymyksiä.

17. Kiinnitetään huomiota teiden kuntoon	Antti Jortikka, tekninen johtaja	Tiet ovat tyydyttävässä kunnossa. Korjausvelkaa on olemassa, mutta tilanne on sama kaikkialla. Korjausvauhtia hidastaa se, että teiden kanssa samaan aikaan tulee saneerata vesihuolto. Yksitysteiden korjaamista tuetaan. Kokonaisuudessaan pääpaino on siirtynyt uudisrakentamisesta peruskorjauksiin.
a. kiinnitetään huomiota koulureitteihin	Antti Jortikka, tekninen johtaja	Pääasiassa talvikunnossapito. Haja-asutusalueella taksit noutavat koululaiset ja sieltä tulee tietoa jos tiet ovat esimerkiksi talvella huonossa kunnossa.
b. huomataan kevyenliikenteen tarpeet	Päivi Valkama, maankäyttöinsinööri	Orivedellä ympäristöpalvelujen yhtenä tavoitteena on kävelyn ja pyöräilyn edistäminen. Kävelijöiden ja pyöräilijöiden liikennelaskentaa toteutettiin kesäkuussa 2015 8 eri pisteessä. Kaavatasolla kevyt liikenne on huomioitu esimerkiksi pyöräpysäköintinormein sekä kävely- ja pyöräilytavoittein. Orivesi on mukana Tampereen kaupunkiseudun pyöräilyn ja kävelyn edistämishjelmassa.
18. Valvotaan vaarallisten jätteiden lajittelua	Tarja Viteli, ympäristöinsinööri	Yrityskäynneillä kiinnitetään huomiota vaarallisten jätteiden oikeanlaiseen lajitteluun ja toimitukseen. Ympäristöluvallisia yrityksiä valvotaan säännöllisesti valvontaohjelman mukaan, noin kerran viidessä vuodessa tai jopa kerran vuodessa riskiperusteisesti. Myös TUKES ja pelastuslaitot valvovat jätteiden lajittelua.
19. Turvataan vesihuoltoa yhdysvesijohdoilla	Antti Jortikka, tekninen johtaja	Taajama-alue on kokonaan kunnallisen viemäriverkoston katteessa. Juupajoen vesijohtoverkkoon on olemassa yhdysjohto. Myös Kuhmalahden vesijohtoon on mahdollista tehdä yhteys tarvittaessa. Verkkoa kasvatetaan taloudellisuuden järkevyyden rajoissa.
TERVEELLINEN, PUHDAS JA MELUTON YMPÄRISTÖ		
20. Hoidetaan kaupungin kiinteistöjen jätevesien käsittely ajanmukaiseen kuntoon	Veli-Matti Vanhanen, kiinteistöpäällikkö	Kaikki kaupungin merkittävät kiinteistöt on liitetty viemäriverkoston.
21. Kannustetaan haja-asutusalueella sijaitsevien yksityisten kiinteistöjen jätevesien käsittelyn saattamista kuntoon	Tarja Viteli, ympäristöinsinööri	Hajavesiasetuksen toimeenpanon takia tiedotukseen on panostettu paljon. Aiheesta on pidetty useita tiedotustilaisuuksia. Kokemäenjoen vesistön vesiensuojeluyhdistys ry:n jätevesineuvontahankkeiden kanssa yhteistyössä kaikille vakinaisesti asutuille kiinteistöille on tarjottu neuvontaa. Kaupunki neuvoo jätevedenpuhdistushankkeissa. Kaupungintalon aulassa on esitteitä ja ohjeita jätevesiasetuksen vaatimuksista.

	Antti Jortikka, tekninen johtaja	Längelmäen osakuntaliitokseen liittyi avustus kiinteistökohtaisten järjestelmien uusimiseen. Haja-asutusalueille on rakennettu paineviemäreitä ja tällä hetkellä kattavuus on hyötysuhteeltaan maksimissaan.
22. Valvotaan lannoituksia ja lannan käsittelyä	Tarja Viteli	Lantaloita valvotaan tarkastuskäynnein. Ympäristöluvallisia valvotaan säännöllisesti.
	Ely-keskus	Lisäksi Ely-keskus tekee tarkastuksia.
23. Edistetään kompostoidun jätevesilietteen hyötykäyttöä	Antti Jortikka	Kaikki syntyvä jätevesiliete hyödynnetään viherrakentamisessa tai maanviljelyssä. Tällä hetkellä jätevesilietteeeseen sekoitetaan turvetta ja se kompostoidaan. Hyödyntämisen lisämahdollisuuksia tarkastellaan
24. Kaupungin metsät hoidetaan huomioiden myös metsien moninaiskäyttö, luontokohteet, mm. avainbiotoopit,	Seppo Tingvall, maankäyttötekniikko	Metsiä hoidetaan metsäsuunnitelman mukaisesti, se on päivitetty viimeksi 2014. Suunnitelmassa otetaan huomioon moninaiskäyttö, luontokohteet ja avainbiotoopit. Ne ovat osa kokonaisuutta.
a. Vältetään kesähakkuita	Seppo Tingvall, maankäyttötekniikko	Kesähakkuita pyritään välttämään, mutta niitäkin tehdään tarpeen tullen. Metsällä on myös tuotto-odotuksia ja tähän kesähakkuut ovat tarpeellisia. Kesähakkuissa huomioidaan herkkyystekijät.
25. Kaupungin hankinnoissa tarjouspyyntöihin sisällytetään vaatimus tuotteiden laatu- ja ympäristöselvityksestä	Kristiina Helasmäki, siivoustyönjohtaja	Siivoustoimen kaikki hankinnat tekee Kuntien Hankintapalvelut Oy joka on Kangasalan, Lempäälän, Nokian, Oriveden, Pirkkalan, Vesilahden ja Ylöjärven omistama julkisia hankintapalveluja omistajilleen tuottava osakeyhtiö. Tuotteiden ympäristöystävällisyys arvioidaan kilpailutuksen yhteydessä, ja sillä on oma painoarvonsa.
26. Lisätään tietoisuutta ympäristöystävällisten ja turvallisten tuotteiden käyttämisestä kaupungin toiminnassa	Kristiina Helasmäki, siivoustyönjohtaja	Siivouksessa käytettävien aineiden turvallinen ja ympäristöystävällinen käyttö on osa yleistä työohjeistusta. Siivouksessa käytettävät kemikaalit ovat usein tiivisteitä, ja siivoushenkilökunta vastaa niiden oikeanlaisesta valmistamisesta. Tällöin aineesta riippuen täytyy olla varustautunut sopivalla suojarustuksella, kuten suojalaseilla ja käsineillä. Tuotteiden ympäristöystävällisyys ja turvallisuus on tänä päivänä yhä enemmän käyttäjän sijasta tuottajan vastuulla alkaen pakkausmateriaalista itse tuotteeseen. Sääntelyn vuoksi markkinoilla on yhä vähemmän ympäristölle vaarallisia tuotteita.

	Kaisa Kokkonen Hankinta-asiantuntija KuHa	Kuntien hankintaohjeessa on määritelty joitain periaatteita ympäristöystävällisyyden huomioimisesta hankinnoissa. Ympäristöystävällisyyttä huomioidaan aina siten kuin on tarkoituksen mukaista riippuen hankinnan kohteesta.
27. Kannustetaan omistajia maiseman ja rakennuskannan säilyttämiseen ja korjausrakentamiseen	Päivi Valkama, maankäyttöinsinööri	Omistajia informoidaan eri tilaisuuksissa. Kaavoissa huomioidaan kulttuurillisesti ja visuaalisesti arvokkaat kohteet. Suojelumerkinnot korostavat kaavoista arvokkaat kohteet. Haasteena on löytää arvokkaille kohteille funktioita, mikäli niillä ei niitä valmiiksi ole. Historiallisesti arvokas kohde voi olla omistajalleen myös pelkkä kuluera jos sille ei ole toimivaa käytäntöä. Orivedellä on myös laadittu kulttuuriympäristöohjelma 2003.
28. Tiedotetaan yrityksille ja yksityisille ympäristö- ja jäteasioista ja valvotaan niitä.	Tarja Viteli, ympäristöinsinööri	Ympäristöviranomaiset pyrkivät tekemään yrityskäyntejä 5 - 10 vuoden välein ja osassa toimintapaikkoja vuosittain. Myös Pirkanmaan Jätehuolto Oy tekee yritysneuvontaa.
29. Huomioidaan luontokohteet kaavoituksessa	Päivi Valkama, maankäyttöinsinööri	Luontokohteet ja niiden tähdellisyys otetaan huomioon kaavoituksessa. Jokaista kaavaa kohden laaditaan luontoselvitys. Arvokohteet pyritään pitkälti rauhoittamaan rakentamiselta.
30. Parannetaan veneilijöiden jätehuoltomahdollisuuksia ja tiedotusta.	Antti Jortikka, tekninen johtaja	Veneilijät ovat rakentaneet septitankin Vehkalahden satamaan. Rönnin ja Karpilahden satamassa on septitankkien tyhjennyspaikka sekä jäteastiat.
31. Toteutetaan pohjavesialueiden suojelusuunnitelmaa	Tarja Viteli, ympäristöinsinööri	Pohjavesialueiden suojelusuunnitelma on tehty vuonna 2000 ja uusittu 2015-2016. Suojelusuunnitelman toimenpiteiden toteutuminen käydään läpi kahden vuoden välein.
32. Tehdään selvitys luonto- ja maisemakohteista ja tiedotetaan niistä	Tarja Viteli, ympäristöinsinööri Seppo Tingvall, maankäyttötekniikko	Luontokohdeselvitys on tehty vuonna 2002 Juupajoen, Längelmäen ja Juupajoen kanssa yhteistyönä. Maisemakohteita on selvitetty maakuntakaavoituksen yhteydessä. Rantaosayleiskaavaa varten on tehty laaja luontokohdeselvitys 2009-2015. Kaavaehdotus on ollut normaalisti nähtävillä ja kommentoitavana kaupungintalolla. Pirkanmaan liitto on tehnyt paljon selvityksiä maakuntakaavaa 2040 varten.

33. Edistetään kaavoitettujen tonttien käyttöönottoa	Päivi Valkama, maankäyttöinsinööri	Korotettu rakentamattoman maan kiinteistövero on edistänyt hyvin rakentamattomien tonttien käyttöönottoa. Lisäksi orotetun kiinteistöveron ilmoittamisen yhteydessä kaupunki on ilmoittanut tarjoutuvansa ostamaan maa-alueet, joten tätä kautta kaupungin maa-alueiden määrä on kasvanut. Periaatteessa olisi mahdollista käyttää rakentamiskehoitustakin, mutta sitä ei ole nähty tarpeelliseksi. Korotettu kiinteistövero rakentamattomille alueille aiotaan pitää käytössä jatkossakin.
34. Tiivistetään taajaman rakennetta, kuitenkin riittävät viheralueet	Päivi Valkama, maankäyttöinsinööri	Keskustataajaman rakenne on tiivistynyt rakentamisen myötä. Väljyydestä pitävät huolen runsaat viheralueet keskustan läheisyydessä. Oriveden keskustasta ei urbaania saa tekemälläkään, eikä siihen edes pyritä.
35. Kehitetään keskustaa viihtyisän maalaispikkukaupungin suuntaan	Päivi Valkama, maankäyttöinsinööri	Maalaistunnelmaa luodaan keskustan rakennuskannalla jossa yhdistyy miellyttävästi uutta ja vanhaa. Maalaistunnelmaa luodaan myös huolehtimalla uusien rakennuksen ilmeestä. Rakennusten tulee sopia ympäristöön. Rakennuskanta pidetään matalana, toki muistakin syistä. Keskustan alueella ja välittömässä läheisyydessä on laajat palvelut, joihin kulku ja pääsy on helppoa. Palveluiden runsaudesta ja tiivistämiskäytännöstä huolimatta keskustassa on säilytetty maalaisseutumainen rauhallisuus esimerkiksi ohjaamalla suurimmat liikennemäärät muualle. Keskustan torialuetta on uudistettu ja viimeisimpänä sinne on tulossa esityslava ja pyöräpysäkki. Näillä tavoitellaan eloisuuden lisäämistä torialueen kupeessa. Maalaistunnelmaisia pientaloalueita keskustan tuntumassa ovat esimerkiksi Sukkavarras, Mäkelänkuja ja Kössintie.
36. Toteutetaan maaperän puhdistamishankkeita	Tarja Viteli, ympäristöinsinööri	Maaperän puhdistus on toteutettu kaikilla polttoainejakeluasemien kiinteistöillä. Joitakin kohteita on vielä tutkimatta kaupungin omistamillakin alueilla.

37. Uudistetaan kaavoja kestävän kehityksen periaattein	Päivi Valkama, maankäyttöinsinööri	Orivedellä kaavatyössä varsinkin keskustan alueella otetaan aina huomioon kävelyn ja pyöräilyn edellytykset ja edistäminen sekä riittävät viheralueet. Kaavoja tehostetaan ja tiivistetään. Oriveden asukkaista noin 2/3 asuu keskustan alueella (4000ha/6350as). Keskustan yleiskaavassa on huomioitu että kaikki oleelliset toiminnot ja palvelut ovat vähintäänkin mielekkäällä pyöräilyetäisyydellä. Asukkaita pyritään ohjeistamaan ekologisuuden ja tehokkuuden merkityksestä kaavoja uudistettaessa.
38. Rantayleiskaava ja keskustaajaman osayleiskaava	Päivi Valkama, maankäyttöinsinööri	Rantaosayleiskaavan ehdotus valmistui toukokuussa 2016 ja oli silloin nähtävillä. Kaava on mahdollisesti hyväksyttävissä vuoden 2017 alussa. Suuritoinen kaava pitää sisällään 7 eri kyläalueen kaavoja. Rantaosayleiskaava tehtiin kerralla, joten sen työstäminen kesti. Naapurikaupungeissa sitä on tehty osissakin. Keskustaajaman osayleiskaavasta on olemassa laadintapäätös. Kaavaa onkin jo alettu valmistelemaan.
LUONNONVAROJEN SÄÄSTÄMINEN		
39. Edistetään paikallisten tuotteiden saatavuutta kaupoissa	Pirjo Ellä, yritysneuvoja	Kaupunki ei pysty vaikuttamaan paljoakaan eri kauppojen tarjontaan. Kauppaketjut ja kauppiat ovat tässä vaikuttajina. Paikallisten tuotteiden saatavuutta edistää esimerkiksi Orivedelläkin toimiva lähiruokarengas REKO.
40. Kaupunkiorganisaation energiansäästö	Veli-Matti Vanhanen, kiinteistöpäällikkö	Oriveden kaupunki on ollut mukana kunta-alan energiatehokkuussopimuksella aikavälillä 2008-2016. Tavoitteena tuolla aikavälillä on ollut laskea energian kulutusta 9 %. Tavoitteeseen ei ole päästy vaikka vähennystä on tapahtunut. Uudelle sopimuskaudelle 2017-2025 ollaan liittymässä. Kaupungin kiinteistöissä valaisimia vaihdetaan LED-valoihin valaisinten saneeraamisen yhteydessä. Kaupungin öljyllä lämpiävien kiinteistöjen tilanteet on tutkittu ja niitä pyritään muuttamaan maalämmöllä/uusiutuvilla lähteillä lämpiäviksi. Viimeksi muutos on tehty Aseman päiväkotiin. Lisäksi Hirsilän koulun osalta on tehty selvitys hakkeella/pelleteillä tuotettavaan lämpöön siirtymisestä.

	Antti Jortikka, tekninen johtaja	Tievalaistuksen lamppuja vaihdettiin korkeapainenatriumlampuiksi, mutta nykyään painotus on siirtynyt LED-lamppuhin. Energiansäästöä toteutetaan lamppujen yösammutuksilla, paikoin kokonaan yöaikana ja taajamassa 1/3 lamppuista. Kiinteistöjen lämpötiloja säädetään saneerauksien kautta, uusien energiatehokkaiden ratkaisujen kautta.
a. kaupungin kiinteistöjen energiakatselmuksset	Veli-Matti Vanhanen, kiinteistöpäällikkö	Vuonna 2014 tehtiin yksi energiakatselmus ja viisi lämmitystapaselvitystä. Energiakatselmuksia tehdään tällä hetkellä vain epäselvissä tapauksissa.
b. energiatehokkuuden huomioiminen	Veli-Matti Vanhanen, kiinteistöpäällikkö	Oriveden kaupungin energiankäytön tehostamissuunnitelmassa 2015-2020 listataan tavoitteita, joilla energiatehokkuutta pyritään parantamaan. Energiatehokkuutta kuitenkin tarkkaillaan esimerkiksi Oriveden aluelämmön toimittamien kulutusraporttien kautta. Eräs energiatehokkuuden nimenomainen toimenpide on vesisuuttimien lisääminen kaupungin vuokrakohteisiin. Tämän lisäksi kaupungin kerrostaloissa on vesimittarit, joilla asukkaita ohjataan maltillisempaan vedenkulutukseen.
	Antti Jortikka, tekninen johtaja	KETS-sopimus tehty. Muutamilla kiinteistöillä on öljystä siirrytty kaukolämpöön ja maalämpöön.
	Veli-Pekka Naumanen, asumispalvelupäällikkö	Energiansäästöä pyritään saamaan aikaan panostamalla patteriverkoston ja ilmanvaihdon tasapainotuksia sekä päivittämällä vesikalusteita. Käynnissä on talojen terveystämishjelma. kohteissa on ollut liikaa tyhjäkäyttöä, mikä on aiheuttanut sen että korjausvelkaa on päässyt muodostumaan. Nyt tehdään peruskorjauksia, huoltoa ja tekniikan päivitystä, jolla energian ja erityisesti veden käyttöä saadaan hillittyä. Energiansäästöön liittyviä investointeja on suunnitteilla mutta terveystämishjelman takia investointeihin pystytään aikaisintaan vuonna 2017.

c. joukkoliikenteen käytön lisääminen	Antti Jortikka, tekninen johtaja	Kaupungin NOPA-liikenne toteuttaa julkista liikennettä Oriveden sisäisesti. Lisäksi Orivesi on mukana Tampereen seudun joukkoliikennejärjestelmässä. Oriveden eritasoliittymää tien E63 varrella on tarkoitus muuttaa niin, että siinä olisi bussiseisake. Orivesi pyrkii säilyttämään raitateiden henkilöliikenteen mahdollisuuden myös Haapamäen radalla.
41. Vähennetään kasvihuonekaasuja vuoteen 2020 mennessä vähintään 40 % vuoden 1990 tasosta.	Tampereen kaupungin ilmastostrategia 2030	Orivesi on mukana Tampereen kaupunkiseudun ilmastostrategia 2030:ssa. Se sisältää ilmastopolitiikan vision, eri toimialoja koskevat vähennystavoitteet ja toimenpideohjelman, jolla kunnat vähentävät päästöjään. Ilmastostrategia löytyy kokonaisuudessaan internetistä. Ilmastostrategian vision mukaan kasvihuonekaasupäästöjä tulisi vähentää vuoteen 2030 mennessä vähintään 40 % vuoden 1990 päästötasosta asukasta kohden laskettuna, jonka lisäksi tavoitteena on pyrkiä 30 % kokonaispäästövähennykseen. Ilmastostrategia esittää toimenpiteitä mm. liikenteelle, maankäytölle, rakentamiselle, energiatehokkuudelle, sähkönkulutukselle ja energiantuotannolle. Ilmastostrategian tuloksia ja toteutumista seurataan vuosittain yleisellä tasolla. Ilmastostrategiaa pannaan toimeen esimerkiksi Oriveden energiankäytön tehostamissuunnitelmalla. 2016 valmistuneen Ilmastostrategian vaikutustenarvioinnin mukaan tavoitteet saavutettaneen seututasolla.
a. Oriveden Aluelämmön tuotannossa siirrytään pääosin uusiutuvien energianlähteiden käyttöön	Oriveden kaupungin tilinpäätös 2015 Oriveden Aluelämpö Oy:n vuosiraportti	Vuonna 2015 Oripohjan lämpölaitoksella tuotettiin biopolttoaineilla 93 % ja 7 % raskaalla polttoöljyllä. Biopolttoaineista 95 % oli haketta ja 5 % turvetta. Laitoksilla tuotettiin yhteensä 30,9 GWh lämpöä. Uusiutuvien polttoaineiden määrä on lisääntynyt selkeästi viime vuosista.
b. Puupolttoaineiden, maalämmön ja muiden uusiutuvien energialähteiden osuutta energiantuotannossa lisätään.	Aki Tuominen, Oriveden Biolämpö Oy	Oriveden Biolämpö Oy tuottaa kaukolämpöä ja se käyttää polttoaineena lähialueilta hankittua puuhaketta.
	Arto Viskari, rakennustarkastaja	Vuonna 2015 maalämpöön on siirtynyt 14 kiinteistöä.

c. kaupungin oma toiminta	Veli-Matti Vanhanen, kiinteistöpäällikkö	Kaupungin kiinteistöjen sähkö (ei koske vuokra-asuntoja) ostetaan Nordic Green Energyltä ja se on 100 % vihreää. Ilmastotavoitteiden saavuttaminen pitää toteuttamaan energian säästämällä ja energian käytön tehostamisella.
	Antti Jortikka, tekninen johtaja	Öljystä pyritään siirtymään maa- ja kaukolämpöön taloudellisuuden rajoissa. Energiankulutusta valvotaan seurannalla, ja toimenpiteisiin ryhdytään tarvittaessa. Kaupungin sähköstä 100 % tuotetaan uusiutuvilla energialähteillä. Hankinnoissa huomioidaan energiatehokkuuden näkökulmia.
	Veli-Pekka Naumanen, asumispalvelupäällikkö	Energiansäästöä saadaan aikaiseksi kun käyttämättömiä ja tarpeettomia kohteita puretaan ja olemassaolevien kohteiden energiatehokkuutta parannetaan.
SEURANTA		
43. Kootaan vuosittain tilannekatsaus kestävän kehityksen periaatteita tukevien toimenpiteiden toteutumisesta	Marjatta Lilja, talusjohtaja	Ei ole toteutunut. Kestävä kehitys huomioidaan kaikessa yleisesti ottaen kaikessa toiminnassa.
44. Tehdään viiden vuoden välein arviointi Längelmäveden seudun kestävän kehityksen indikaattoriehdotusta soveltaen	Tarja Viteli, ympäristöinsinööri	On miltei toteutunut. Seurannat on tehty 2005, 2010 ja 2016.
45. Oriveden yhteiskoulun oppilaiden ympäristön pitkäaikaisseuranta ja seurantatulosten tiedotus internetissä		Ei ole toteutunut, mutta vastuu ympäristöstä ja kestävästä tulevaisuudesta on tullut osaksi opetusohjelmaa. Koulut tekevät omat kestävän kehityksen ohjelmat

